

Äldreomsorgen under pandemin

Coronakommissionens första delbetänkande
(SOU 2020:80)

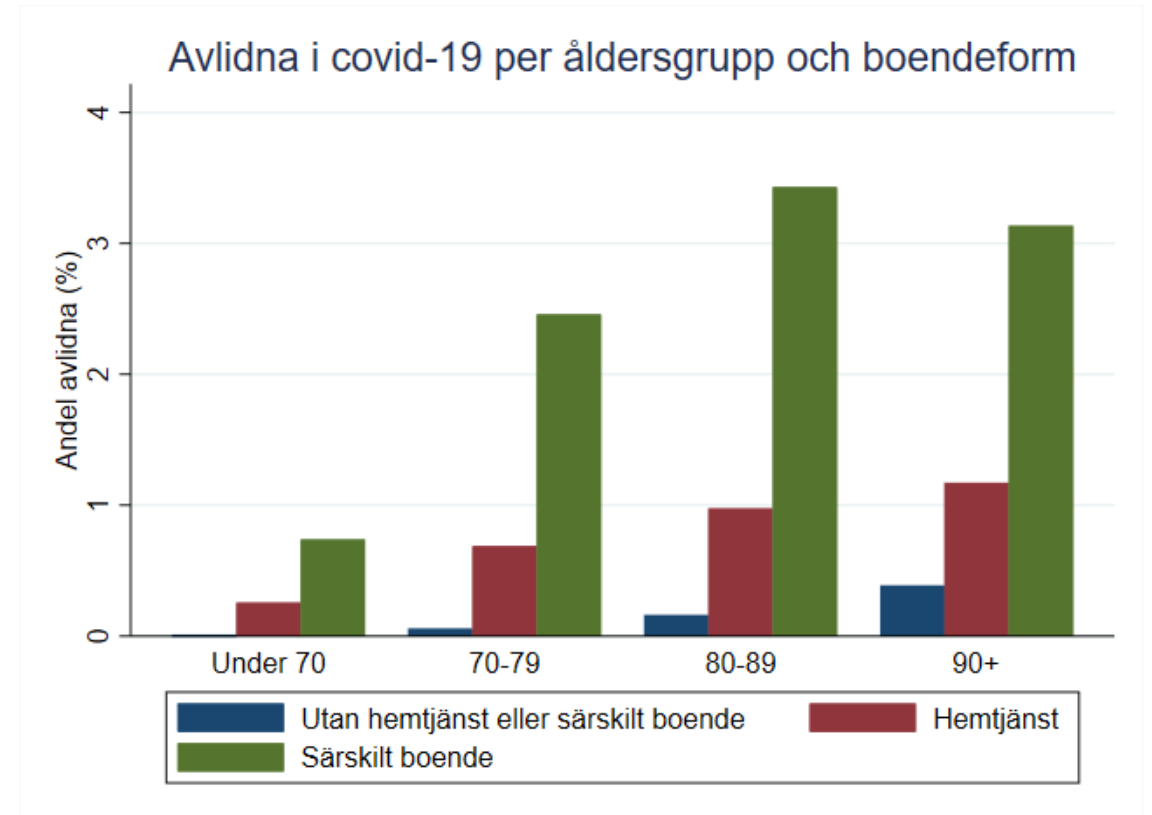
15 december 2020

Kommissionens arbete och begränsningar

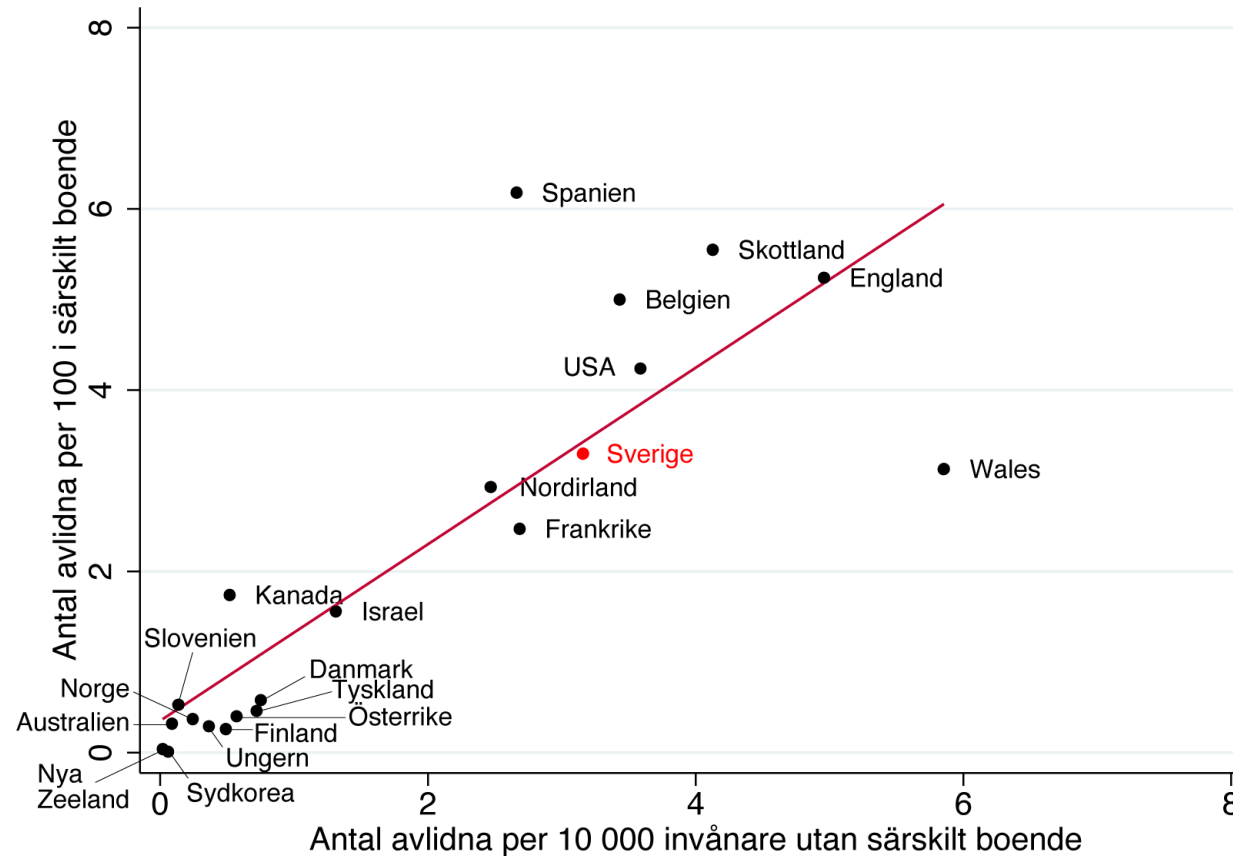
- Pandemin pågår fortfarande
- Mycket återstår att granska – t.ex. åtgärder mot den allmänna smittspridningen och samhällets krishantering

Pandemin har särskilt drabbat äldre

- Fler än 7 000 personer med covid-19 har avlidit i Sverige
- Nästan 9 av 10 var 70 år eller äldre
- Drygt en fjärdedel hade hemtjänst
- Nära hälften på särskilt äldreboende

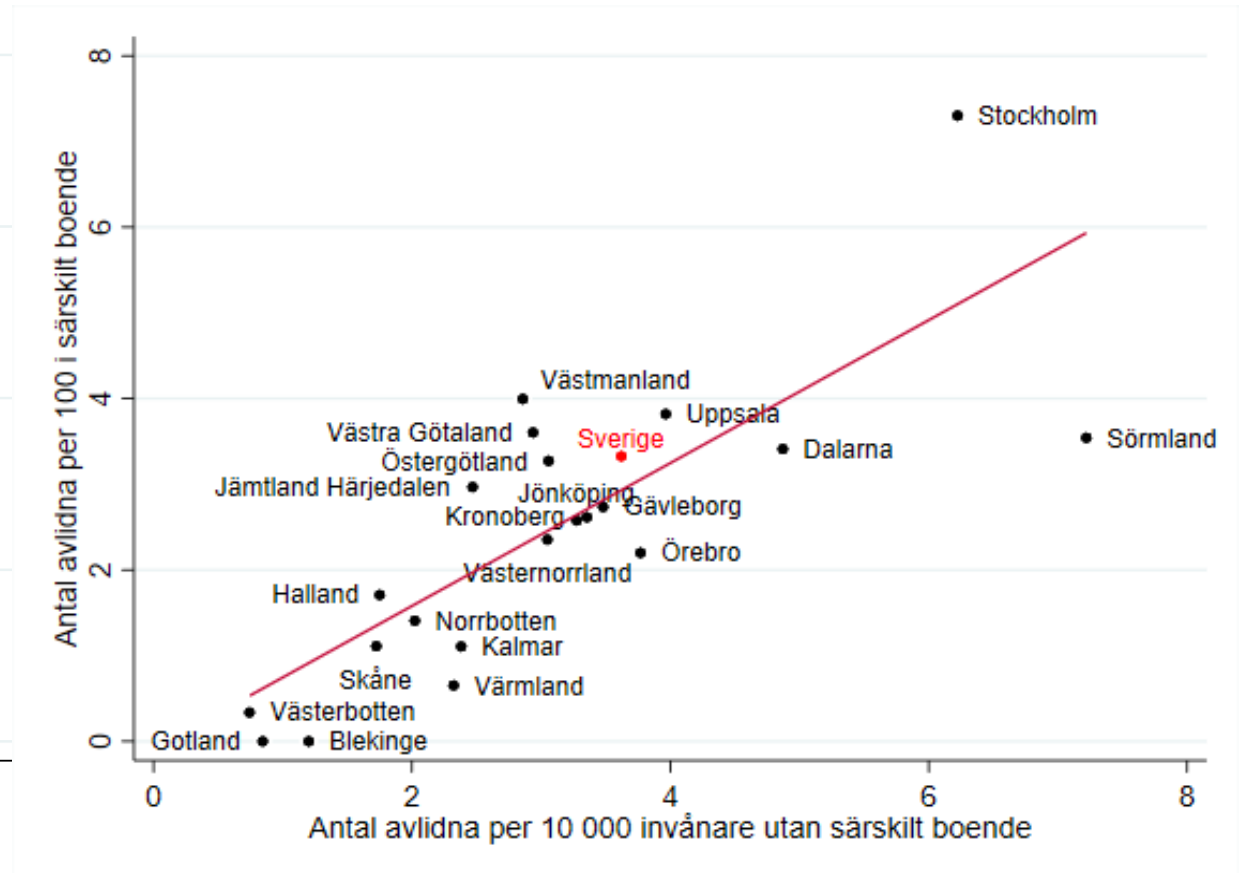
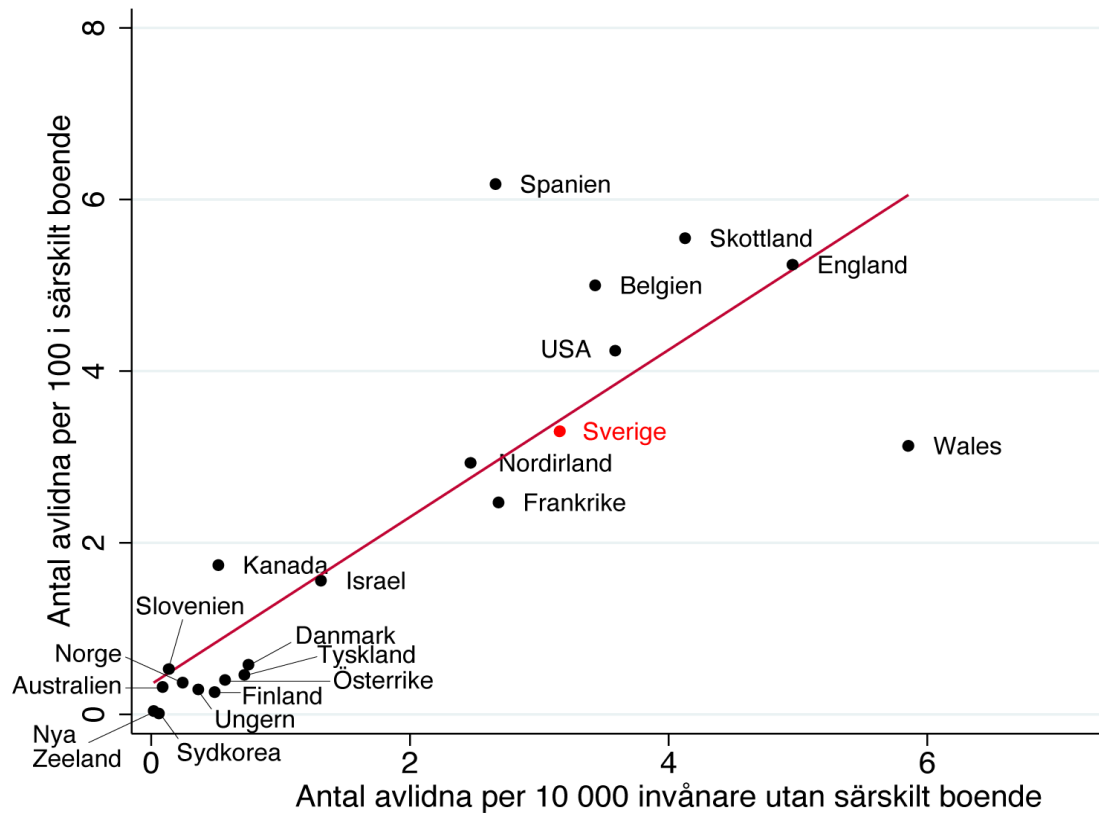

Andelar avlidna med covid-19 med och utan särskilt boende i olika länder

Samhällsspridningens betydelse

Högst sannolikt är den enskilt viktigaste orsaken till den stora smittspridningen på äldreboendena den allmänna smittspridningen

Äldreomsorgens beredskap

– detta är bristerna

- Regelverket som styr äldreomsorgens möjligheter till nödvändiga smittskyddsåtgärder är otillräckligt eller otydligt
- Fragmenterad organisation med många aktörer
- Dubbelt huvudmannaskap bl.a. för omsorg (kommuner) och läkarinsatser (regioner) ställer stora krav på samverkan

Äldreomsorgens beredskap – detta är bristerna

- Antalet äldre har ökat – men inte resurserna
- Låg bemanning, kompetensbrist och ohållbar arbetssituation
- Svagt ledarskap
- Bristande medicinsk kompetens och utrustning på särskilda boenden

Enskilda beslut och åtgärder – sena och otillräckliga

- Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen uppmärksammade äldreomsorgen alltför sent
- Myndigheterna hade inte överblick över dess problem och brister
- Orimligt lång tid att klarlägga äldreomsorgens behov av skyddsutrustning

Övriga uppmärksammade brister

- Regionala riktlinjer, särskilt i Stockholm, som innehållit ett kategoriserande av människors vårdbehov borde inte ha utfärdats
- Regionerna borde ha säkerställt läkarnärvaro och individuella läkarbedömningar i särskilda boenden
- Läkarbedömningar på distans utan kännedom om patienten borde inte ha förekommit

Kommissionens övergripande bedömning

- Strategin att skydda de äldre har misslyckats
- Äldreomsorgens institutioner har strukturella brister: dessa lämnade verksamheten oförberedd och illa rustad för en pandemi

Kommissionens övergripande bedömning

- Besluten om åtgärder för äldreomsorgen var sena och otillräckliga
- Ansvaret för att de strukturella bristerna inte åtgärdats delas av flera men vilar ytterst på regeringen och tidigare regeringar som känt till dem

Förslag till åtgärder

Regelverket:

- Lagstiftaren måste reformera regelverket så beslutsfattarna i äldreomsorgen kan vidta nödvändiga åtgärder för att skydda de boende vid en pandemi och i andra allvarliga kriser

Förslag till åtgärder, forts

Samordning mellan äldreomsorgens aktörer:

- Rådande ansvarsfördelning kräver att en operationell och kontinuerlig samordning mellan regioner och kommuner säkerställs
- Regioner och kommuner måste se till att sammanhållen journalföring blir verklighet

Förslag till åtgärder, forts

Bemanning, kompetens och arbetsförhållanden:

- Riksdag och regering måste se över **tillräcklig bemanning** på särskilda boenden och i hemtjänsten, särskilt i vård och behandling av demenssjuka
- Arbetsgivarna måste öka **anställningstryggheten och personalkontinuiteten**, minska antalet **timanställda** och förbättra förutsättningarna för **ledarskap**
- **Medicinska kompetensen** inom äldreomsorgen bör förstärkas
- **Sjuksköterska** bör som huvudregel finnas tillgänglig på varje särskilt boende, dygnet runt, under veckans alla dagar
- Kommunerna måste öka **språkutbildningsinsatserna**

Förslag till åtgärder, forts

Kommuners möjligheter att anställa läkare:

- Kommuner bör få befogenhet att anställa läkare
- Regionerna måste säkra tillräckliga läkarresurser i äldreomsorgen
- Vad gäller dessa läkarinsatser måste kommunerna ställa tydligare krav på regionerna och regionerna måste leva upp till sina skyldigheter

Förslag till åtgärder, forts

Tillgång till medicinsk utrustning:

- Varje särskilt boende bör ha tillgång till medicinsk utrustning för nödvändiga medicinska insatser och en god palliativ vård på plats
- Förutsättningen för att utnyttja sådan medicinsk utrustning är att medicinsk kompetens finns på plats

Coronakommissionens fortsatta arbete

- Betänkandet finns att läsa på Coronakommissionens webbplats:
www.coronakommissionen.com
- Liksom underlagsrapporter
- Ytterligare en delredovisning senast den 31 oktober 2021
- Slutbetänkande senast den 28 februari 2022